

Η παρακμή του κινήματος και λίγα λόγια για το τι ακολούθησε

Η αποδοχή και θεσμοθέτηση του αντιρρησία συνείδησης ήταν, ταυτόχρονα μια κάποια νίκη αλλά και η έναρξη της παρακμής ενός συνεκτικού κινήματος, ενώ η επανερμηνεία της ρήτηρας συνείδησης δημιούργησε διαιρέσεις εντός του, που συνέβαλλαν στην εξαφάνισή του δημιουργώντας σχίσματα εκεί που προηγουμένως έστεκε ένα κοινό έδαφος. Κάποιοι φιλελεύθεροι και μονοθεματικοί υπερασπιστές των προσωπικών δικαιωμάτων συνέχισαν να παραμένουν αφοσιωμένοι και να κάνουν κριτική στον νόμο του 1907, αλλά η πλειοψηφία της εργατικής τάξης αποδέχτηκε τον *συμβιβασμό* που έπαιρνε από πάνω της το βάρος των επαναλαμβανόμενων προστίμων και σταδιακά αποχώρησε από την καμπάνια για την ολική κατάργηση των εμβολιαστικών νόμων – παράλληλα, ο αριθμός των συνειδητών αρνητών αυξανόταν χρόνο με τον χρόνο. Η θεσμική έκφραση του κινήματος, η National Anti-Vaccination League, συνέχισε να παραμένει ενεργή μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 1970.

Η ολοκληρωτική εκρίζωση της ευλογιάς, αποτέλεσμα του τέλους ενός επιδημικού κύκλου και ενός μακροχρόνιου προγράμματος του ΠΟΥ –που καθ’ ομολογίαν κάποιων ειδικών επιδημιολόγων υπαλλήλων του, ιδιαίτερα στα αρχικά στάδια εφαρμογής του, επιβλήθηκε με σχεδόν *στρατιωτικά* μέσα στα «μολυσμένα» χωριά της Αφρικής και της Ασίας– αναγγέλθηκε το 1976 (στη Σομαλία). Αποτέλεσε το ζενίθ αλλά και κύκνειο άσμα ταυτόχρονα της περιόδου που χαρακτηρίστηκε από την υπέρμετρη αισιοδοξία για την *«εκρίζωση όλων των λοιμωδών νόσων»*. Αναφερόμαστε σε κύκνειο άσμα γιατί το AIDS στις ΗΠΑ, στις αρχές του ’80, η εμφάνιση ασιατικής χολέρας στο Περού το 1991, η πανώλη στην Ινδία το 1993 και η εμφάνιση του αιμορραγικού πυρετού Έμπολα στο Κονγκό το 1995, μεταξύ άλλων, θεωρήθηκαν επιδημικά σοκ που διέψευσαν *στην πράξη* την κατεστημένη αισιοδοξία από τη μία και από την άλλη κατέδειξαν έλλειψη προετοιμασίας για την αντιμετώπιση τέτοιων γεγονότων – μια από τις συνέπειες της στρατηγικής της συγκράτησης του ρυθμού αύξησης

ή ακόμα και μείωσης των κρατικών αναπαραγωγικών δαπανών για την υγεία από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 σε παγκόσμιο επίπεδο.

Όπως και να έχει, αυτό που κατάφερε στα σίγουρα το τότε κίνημα εναντίον του υποχρεωτικού εμβολιασμού κατά της ευλογιάς ήταν να *διασφαλίσει πως καμία είδους τεχνητή ανοσοποίηση δεν θα έπαιρνε εξαναγκαστικό χαρακτήρα στα πλαίσια του νόμου του βρετανικού κράτους* (συνθήκη που εν τέλει διατηρήθηκε και στην πρόσφατη πανδημία εφόσον ο υποχρεωτικός εμβολιασμός των εργαζόμενων υγειονομικών στο NHS που είχε αποφασιστεί δεν εφαρμόστηκε ποτέ). Λίγα χρόνια μετά από τον νόμο του 1907, το 1911, ψηφίζεται ο National Health Insurance Act που περιλαμβάνει παροχή επιδόματος ασθενείας, και σε κάποιες περιπτώσεις ανεργίας, όπως επίσης και ένα εθνικό σχήμα πρωτοβάθμιας ιατρικής φροντίδας. Οι αγώνες και τα αιτήματα της εργατικής τάξης για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών υγείας ανάγκασαν τον επίσημο εκπρόσωπο του εργατικού κινήματος της εποχής στην Αγγλία, το κόμμα των Εργατικών, να κάνει το ζήτημα μία από τις κεντρικές διεκδικήσεις του. Κάπως έτσι διαμορφώθηκε το υπόβαθρο για την έναρξη μιας σειράς κοινωνικών μεταρρυθμίσεων από τη φιλελεύθερη κυβέρνηση του Lloyd George, εκ των οποίων ο νόμος του 1911 αποτέλεσε την πρώτη πράξη.

Οι καταναγκαστικές πολιτικές δημόσιας υγείας, που υπάγονταν στον ακόμα ισχύοντα Νόμο για τους Φτωχούς, αφότου έγιναν αντικείμενο κριτικής και αμφισβήτησης (και) από το αντιεμβολιαστικό κίνημα αποδείχτηκε πως δεν επαρκούσαν πλέον για να ενσωματώσουν τις προσδοκίες της εργατικής τάξης αφενός και αφετέρου πως ήταν πλέον ξεπερασμένες από τις ανάγκες της καπιταλιστικής παραγωγής. Ανάγκες που πλέον φαινόταν να μην συμβαδίζουν με τη διατήρηση και συντήρηση μιας ποσοτικά μεγάλης δεξαμενής διαθέσιμης εργασιακής δύναμης χωρίς ιδιαίτερα ποιοτικά χαρακτηριστικά, και απαιτούσαν μια νέου τύπου προσέγγιση της αναπαραγωγής της εργασιακής δύναμης, άρα και της υγείας του προλεταριάτου. Σε αντίθεση με κάποιους ιστορικούς που υποστηρίζουν πως το βρετανικό εθνικό σύστημα υγείας αποτελεί *απευθείας* απόγονο των ιατρικών υπηρεσιών υπό την αιγίδα του παλιού Νόμου για τους Φτωχούς, η ιστορική μελέτη του αντιεμβολιαστικού κινήματος αποκαλύπτει πως δεν ήταν ακριβώς έτσι τα πράγματα. Η σταδιακή μείωση των προλεταρίων που

ήταν αναγκασμένοι να εξαρτώνται από τις, τρόπος του λέγειν, υπηρεσίες υγείας του παλιού Νόμου για τους Φτωχούς –μείωση που σχετιζόταν με την προώθηση κοινωνικών πολιτικών υγείας από τη φιλελεύθερη κυβέρνηση του Lloyd George, στο πλαίσιο που αναφέρθηκε παραπάνω– και η ολοκληρωτική κατάργηση ενός νόμου με ισχύ 100 ετών –που ήταν συγκαρινή με τη δημιουργία του NHS– ήταν επεισόδια της ίδιας σειράς *κοινωνικών κατακτήσεων* της εργατικής τάξης. Μέσα σε αυτές θα πρέπει να συμπεριληφθεί η κατάργηση των εξαναγκαστικών νόμων περί του υποχρεωτικού εμβολιασμού. Σε μια ιστορική προοπτική, η δημιουργία του NHS ήταν αποτέλεσμα της εργατικής αγωνιστικότητας του πρώτου μισού του 20ού αιώνα, που είχε τις ρίζες της σε μια πολιτική κουλτούρα αντίστασης και ανυπακοής, η οποία σμιλεύτηκε και μέσα στο κίνημα κατά του υποχρεωτικού εμβολιασμού.

Εν κατακλείδι, υπό αυτήν την έννοια, θα συμφωνήσουμε με την Durbah πως, παρόλες τις ελλείψεις και τα μειονεκτήματά του, το NHS αναδύθηκε ως μια *αντίδραση*, σε ένα βάθος χρόνου, απέναντι στις καταπιεστικές πολιτικές του σώματος των οποίων επιτομή ήταν ο υποχρεωτικός εμβολιασμός. Πολιτικές που *απονομιμοποιήθηκαν* (και) με τη συμβολή αυτών των περιβόητων, «εκκεντρικών» και «ανορθολογιστών», αντιεμβολιαστών που συμμετείχαν στο κίνημα κατά του υποχρεωτικού εμβολιασμού κατά της ευλογιάς στα τέλη του 19^{ου} αιώνα.

